

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: „Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamenthez, a Tanácshoz, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz és a Régiók Bizottságához – Fehér Könyv az általános érdekű szolgáltatásokról”

COM(2004) 374 *final*

(2005/C 221/04)

2004. május 13-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fent említett kérdésben.

Az ide vonatkozó bizottsági munkákkal megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2005. január 17-én elkészítette véleményét. (Előadó: Raymond HENCKS – társelőadó: Bernardo HERNÁNDEZ-BATALLER).

2005. február 9–10-én tartott, 414. plenáris ülésén (a február 9-i ülésen) az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 131 igen szavazattal, 5 szavazat ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezetés

1.1 Az általános érdekű szolgáltatások napjainkban az európai építkezéshez szorosan kötődő társadalmi kérdések közé tartoznak.

1.2 Az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokat a jelenlegi szerződések az Unió közös értékei között tartják számon, amelyek hozzájárulnak Európa társadalmi és területi kohéziójához (16. cikk); az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférés és az általános érdekű szolgáltatások sajátos alkotóelemeire vonatkozó jogok (társadalombiztosítás és szociális támogatás, egészségvédelem, környezetvédelem stb.) szerepelnek az Európai Unió alapjogi chartájában (IV. Cím, II-34.–II-36. cikkek).

1.3 Az általános érdekű szolgáltatásoknak nem csupán a versenyképesség szempontjából van központi szerepük, illetve fontos elemei a lisszaboni célkitűzések elérésének, hanem az európai szociális modellnek is fontos alkotórészei. Hozzájárulnak az alapvető személyi jogok biztosításához, továbbá a tudásalapú társadalom és a szociális, gazdasági és területi kohézió tényezőit és a fenntartható fejlődés elemeit alkotják.

1.4 Bár az EGSZB azon kérését, hogy az általános érdekű szolgáltatások támogatása az Alkotmányszerződés 3. cikkének célkitűzései között szerepeljen, nem vették figyelembe, az említett szerződés az általános érdekű szolgáltatások kérdésében mégiscsak bizonyos előrelépést hozott: a III-122. cikk alapján az EU jogot alkothat az általános érdekű szolgáltatások terén, mégpedig transzverzális módon az általános gazdasági érdekű szolgáltatások teljesítési elveiről és feltételeiről. A szerződés elismeri a helyi önkormányzatok közigazgatási szabadságának elvét, és alkotmányos alapelv szintjére emeli azt a lehetőséget, hogy ők maguk is nyújthatnak általános gazdasági érdekű szolgáltatásokat, ezzel konkretizálva a szubsidiaritás elvét az

Uniónak és a tagállamoknak az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozó hatásköreit illetően.

1.5 Ugyanakkor a másodlagos jogot alapvetően továbbra is az általános egyensúly hiánya jellemzi egyrészt a versenyjog – amely részletes és közvetlen hatályú közösségi joganyag –, másrészt az általános érdekű – az előbbi jog alól kivételt alkotó – célkitűzések között.

1.6 Az Európai Unió továbbra is nehezen képes azt az ellentmondást meghaladni, hogy olyan piacot épít, amelynek egyetlen eszköze a verseny, ugyanakkor szüksége van a folyamatok nyilvánosság elé tartozó ellenőrzésére, amely viszont nem származhat magukból a gazdasági mechanizmusokból. Az általános érdekű szolgáltatások nem technikák vagy eszközök, hanem a személyi jogok, valamint a társadalmi kapcsolatok, a beilleszkedés és az integráció hordozói.

1.7 Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt sem, hogy növekvő értetlenséggel, kritikával, elutasítással találkozunk az európai polgárok részéről azon politikákkal kapcsolatban, amelyek minden jel szerint elkötelezettek egy olyan európai integráció irányában, amely egyre idegenebbnek tűnik az őket foglalkoztató kérdések szempontjából, növeli a szociális szakadékot, veszélyezteti a társadalmi kohéziót és bizonytalanná teszi a szociális modellt.

1.8 Az európai építkezésnek meg kell valósítania a piaci mechanizmusok és a közérdekű feladatok harmonikus összehangolását azokon a területeken, ahol az ilyen komplementaritás összeegyeztethető az általános érdekű szolgáltatások célkitűzéseivel és többletértéket hozhat a felhasználó vagy a fogyasztó számára. Ez magában foglalja, hogy – az EK-Szerződés 86. cikk (2) bekezdésében foglalt feltételek mellett és a közösségi joggyakorlat szerint – feszültség esetén az általános érdekű feladatok teljesítése előnyben részesül a versenyjogi szabályok alkalmazásával szemben.

1.9 Az általános érdekű szolgáltatások a politikai akarattól várják, hogy menedzselje a kollektív érdekeket, megfeleljen a szükségleteknek és az alapvető jogoknak az európai szociális modell keretében. Ez utóbbi mindenkinek – kortól, szociális helyzettől, vagy lakhelytől függetlenül – megfelelő szociális védelmet, továbbá könnyű, jó minőségű, megfizethető hozzáférést biztosít a legfontosabb javakhoz, úgymint élelem, lakhatás, víz, közlekedés, hírközlés stb. Az általános érdekű szolgáltatások tehát egyértelműen a szociális piacgazdaság részét képezik, amelyet nem lehetne kizárólag versenyre támaszkodva biztosítani. Megfelelő hatósági beavatkozás nélkül az Unió fejlődése kétsésséges lesz, erősödni fognak a fejlődési eltérések, az egyenlőtlenség és a társadalmi kirekesztettség.

1.10 Számos európai polgár fog a közeljövőben népszavazás keretében véleményt mondani az alkotmány szerződés ratifikálásáról. A közvélemény támogatása nélkül politikai értelemben Európa nem fog kialakulni. A közvélemény pedig nem fogja támogatását adni, ha az Unió nem tudja garantálni az európai társadalmi modell és az európai szociális modell megőrzését és továbbfejlesztését.

1.11 Az általános érdekű szolgáltatásokról szóló Fehér Könyv, amennyiben felállítja a minőségi, elérhető és megfizethető általános érdekű szolgáltatások biztosításának alapjait, (egyik) fontos állomása az európai gondolat népszerűsítésének, valamint megelőzhet egy esetleges „nem”-mel történő szavazást, amely megtörné az európai építkezés lendületét.

1.12 A Fehér Könyv által elindított vita és annak következményei elválaszthatatlanok a következő kérdések átgondolásától: magánszektor/közszféra közötti partnerségi kapcsolatok, szolgáltatási piac (nevezetesen szociális szolgáltatások), állami támogatások, a vízgazdálkodásról készülő jelentés, a lisszaboni stratégia felülvizsgálata, értékelő jelentések.

2. Az általános érdekű szolgáltatásokról szóló Fehér Könyv

2.1 Az Európai Bizottság által 2004. május 12-én elfogadott Fehér Könyv áttekintést ad a 2003-as Zöld Könyvet követő jelentős európai vitákról, valamint a számos, elsősorban az európai intézmények és a civil társadalom részéről történő hozzájárulásról. Stratégiai iránymutatást nyújt az elkövetkezendő évekre.

2.2 A Zöld Könyvről folytatott vita megmutatta a nézőpont- és véleménybeli különbségeket. Ugyanakkor egyetértés bontakozott ki abban a tekintetben, hogy szükséges a piaci mecha-

nizmusok és a közszolgáltatási feladatok harmonikus összehangolása.

2.3 Míg az általános érdekű szolgáltatások nyújtását a magánszektorral együttműködve lehet megszervezni a magán-, és állami kereskedelmi vagy nem-kereskedelmi vállalkozásra lehet bízni, a közszolgáltatási kötelezettségek és feladatok meghatározása továbbra is a megfelelő szintű hatóságok illetékességében marad. Az illetékes hatóságok feladata továbbá a piacok szabályozása és annak felügyelete, hogy az állami-, és magán szolgáltatók teljesítsék a rájuk bízott közszolgáltatási feladatokat.

2.4 Az Európai Bizottság megközelítése kilenc vezérelven alapul:

2.4.1 Annak lehetővé tétele, hogy a hatóságok a polgárokhoz közel működhessenek: az általános érdekű szolgáltatásokat a polgárokhoz olyan közel kell megszervezni és irányítani, amennyire csak lehet, a szubszidiaritás elvét pedig szigorúan tiszteletben kell tartani.

2.4.2 Közszolgálati célkitűzések elérése nyitott verseny piacon: az Európai Bizottság továbbra is azt a nézetet vallja, amely szerint egyfelől a nyitott belső verseny piac, másfelől a minőségi, elérhető és megfizethető általános érdekű szolgáltatások kifejlesztésének célkitűzései összeegyeztethetők: ellentmondás esetén – az EK-Szerződés értelmében és a 86.cikk (2) bekezdésében foglalt feltételek mellett – az általános érdekű feladat teljesítése előnyben részesül a Szerződés szerinti szabályok alkalmazásával szemben.

2.4.3 A kohézió és az egyetemes hozzáférés biztosítása: az Európai Unió társadalmi és területi kohéziójának előmozdítása szempontjából lényeges, hogy minden polgár és vállalkozás a tagállamok teljes területén hozzáférhessen a minőségi, megfizethető általános érdekű szolgáltatásokhoz. Ebben a kontextusban az egyetemes szolgáltatás olyan kulcsfogalom, amelyet a Közösség a lényeges szolgáltatásokhoz való tényleges hozzáférés biztosítására fejlesztett ki.

2.4.4 A minőség, az ellátás biztonságának és a biztonságosság magas szintjének fenntartása: ezenkívül a szolgáltatás nyújtásának biztosítása és különösen az ellátás biztonsága lényeges követelményt, amelyet a közszolgáltatási feladatok definiálásakor figyelembe kell venni. Továbbá a szolgáltatásnyújtás feltételeinek kellő mértékben ösztönözniük kell az üzemeltetőket arra, hogy hosszú távon megfelelő befektetési szintet tartsanak fenn.

2.4.5 A fogyasztói és felhasználói jogok biztosítása: ezek közé értendő nevezetesen a szolgáltatásokhoz való hozzáférés, beleértve a határokon átnyúló szolgáltatásokhoz való hozzáférést, az Unió egész területén és a lakosság minden csoportjára nézve; a szolgáltatások megfizethetősége, beleértve a különleges rendszereket az alacsony jövedelműek részére; testi épség; biztonság és megbízhatóság; folytonosság; jó minőség; választhatóság; átláthatóság és hozzáférés a szolgáltatók és szabályozók által nyújtott tájékoztatáshoz. Ezeknek az elveknek a végrehajtása általában szükségessé teszi független szabályozó hatóságok létét, egyértelműen meghatározott hatáskörökkel és kötelezettségekkel. Ezek között szerepel a szankcionálás hatásköre (az egyetemes szolgáltatási rendelkezések átültetésének és végrehajtásának felügyeleti módja), ezen felül tartalmaznia kell a szolgáltatások meghatározásában és értékelésében a fogyasztók és felhasználók képviselőitől, illetve aktív részvételről szóló rendelkezéseket is, a megfelelő jogorvoslati és kártérítési mechanizmusokhoz való hozzáférhetőséget, és egy olyan rugalmas záradékot, amely lehetővé teszi a követelmények kiigazítását a változó felhasználói és fogyasztói szükségletekkel és érdekekkel, valamint a gazdasági és technológiai környezet változásaival összhangban.

2.4.6 A szolgáltatások működésének nyomon követése és értékelése: a nyilvános konzultáció során legtöbbször kifejezett véleménynek megfelelően az Európai Bizottság úgy ítéli meg, hogy bármilyen értékelésnek több dimenziósnak kell lennie és minden vonatkozó jogi, gazdasági, társadalmi és környezeti szempontra ki kell terjednie.

2.4.7 A szolgáltatások és a helyzetek sokféleségének tiszteltben tartása: az általános érdekű szolgáltatások területén bármilyen közösségi politikának kellően számításba kell vennie a különböző általános érdekű szolgáltatások, valamint az ezek biztosításának feltételeit jellemző sokféleséget. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem szükséges a közösségi megközelítés következetességét a különböző ágazatokon átnyúlóan is biztosítani, vagy hogy a több ágazatban alkalmazható közös elvek kialakítása nem lenne hasznos.

2.4.8 Az átláthatóság növelése: az elvet alkalmazni kell a megvalósítás minden aspektusát tekintve, valamint vonatkoznia kell a közszolgáltatási kötelezettségek meghatározására, a szolgáltatások megszervezésére, finanszírozására és szabályozására, csakúgy, mint a szolgáltatások előállítására és értékelésére, beleértve a panaszkezelő rendszert.

2.4.9 Jobbiztonság nyújtása: az Európai Bizottság tudatában van annak, hogy a közösségi jognak az általános érdekű szolgáltatásokra történő alkalmazása bonyolult kérdéseket vet fel. Ezért folyamatos erőfeszítéseket fog tenni a jogbiztonság javításáért a közösségi jog általános érdekű szolgáltatások nyújtására történő alkalmazásának tekintetében, az Európai Bíróság és az Elsőfokú Bíróság illetékességének sérelme nélkül.

2.5 Ezek alapján a Fehér Könyv nyolc új iránymutatást javasol:

2.5.1 A sokféleség tiszteltben tartása koherens keretek között: az Európai Bizottság az alkotmány szerződés hatálya

területén felül fogja vizsgálni az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozó kerettörvény megvalósíthatóságát és szükségességét; elindítja az általános érdekű szolgáltatások helyzetének felülvizsgálatát és 2005 vége előtt jelentést terjeszt elő.

2.5.2 A jogi keretek pontosítása és egyszerűsítése a közszolgáltatási kötelezettségek ellentételezéséről: az Európai Bizottság határozatot fogad el 2005. júliusig a Szerződés 86. cikkének alkalmazásáról az egyes általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetésével megbízott vállalkozásoknak közszolgáltatási kompenzáció formájában nyújtott állami támogatásokra vonatkozóan; közösségi keretszabályozást fogad el 2005. júliusig a közszolgáltatási ellentételezés formájában megvalósuló állami támogatásokra vonatkozóan; módosítást fogad el 2005. júliusig a tagállamok és a közvállalkozások között fennálló pénzügyi kapcsolatok átláthatóságáról szóló 80/723/EGK irányelv tekintetében; tovább 2005. júliusig pontosítja, hogy a 87. cikk (1) bekezdése értelmében milyen feltételeknek való megfelelés esetén minősülnek a közszolgáltatási ellentételezések állami támogatásnak.

2.5.3 Egyértelmű és átlátható keretrendszer biztosítása az általános érdekű szolgáltatást nyújtó vállalkozások kiválasztására: az Európai Bizottság nyilvános konzultációt fog tartani a köz- és magánszféra közötti partnerségek közbeszerzést érintő kérdéseiről szóló Zöld Könyvről; adott esetben javaslatokat terjeszt elő a nyilvános konzultáció eredménye alapján.

2.5.4 Az általános érdek teljes elismerése a szociális és egészségügyi szolgáltatások terén: az Európai Bizottság 2005 folyamán közleményt terjeszt elő az általános érdekű szociális és egészségügyi szolgáltatásokról; elő fogja segíteni a tagállamok közötti együttműködést az egészségügyi szolgáltatások és az egészségügyi ellátás terén, annak érdekében, hogy az Unióban mindenütt biztosítható legyen az egészségvédelem magas színvonal.

2.5.5 Az eredmények felmérése és a teljesítmény értékelése: az Európai Bizottság 2004-ben terjesztette elő az első horizontális értékelését az általános érdekű szolgáltatásokról, értékelési eljárása alapján; felülvizsgálja 2006-ban az általános érdekű szolgáltatások értékelési mechanizmusait.

2.5.6 Az ágazati politikák felülvizsgálata: az Európai Bizottság ösztönözni fogja a nemzeti szabályozó hatóságok közötti együttműködést a szabályozók hálózatát alapul véve, és számításba veszi a Zöld Könyvről történő nyilvános konzultáció tapasztalatait a különböző ágazatok számára már előírt felülvizsgálatok során, nevezetesen: az elektronikus hírközlés terén az egyetemes szolgáltatások alkalmazási körének felülvizsgálata során 2005. júliusig; az elektronikus hírközlési csomag felülvizsgálata során 2006. júliusig; a postai szolgáltatásokról szóló irányelv felülvizsgálata során 2006. júliusig; a villamos energia és gázszolgáltatás belső piacának felülvizsgálata során 2006. január 1-ig; a „Televízió határok nélkül” irányelv felülvizsgálata során 2005 elején; valamint a jelenleg folyó vízgazdálkodási ágazat értékelése során.

2.5.7 A belső politikák tükröződése nemzetközi kereskedelmi politikánkban: az Európai Bizottság továbbra is biztosítani fogja, hogy az általános érdekű szolgáltatások tekintetében a Közösség által a nemzetközi kereskedelmi tárgyalások során elfoglalt pozíciók teljes mértékben összeegyeztethetők legyenek az EU belső keretszabályaival.

2.5.8 Az általános érdekű szolgáltatások ösztönzése a fejlesztési együttműködésekben: az Európai Bizottság segíteni fogja a fejlődő országokat a szilárd szabályozási és intézményi keretek megteremtésében, mivel ezek az alapvető általános érdekű szolgáltatásokhoz szükséges beruházások ösztönzésének, valamint a finanszírozásukhoz való hozzáférésnek lényeges előfeltételei.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB üdvözli a Fehér Könyv megjelentetését. Tudomásul veszi az általános érdekű szolgáltatások megerősítésére ajánlott kilenc vezérelvet és nyolc új iránymutatást. Ugyanakkor sajnálja, hogy az utóbbi években annyszor ismételt kéréseit⁽¹⁾, – nevezetesen az általános érdekű szolgáltatások létét garantáló keretirányelv vagy kerettörvény, a tagállamok fogalom-meghatározási és szervezési szabadsága, a működtetés mód szabad megválasztása, hosszú távú finanszírozásuk, teljesítményértékelés, fogyasztóvédelem stb.– még nem vették figyelembe, bár az Európai Bizottság jelentést tervez ez ügyben 2005 végéig.

3.2 Az EGSZB különösképpen értékeli azt a tényt, hogy a Fehér Könyv pontos határidőket tartalmaz azokról a javaslatokról és intézkedésekről, amelyeket az Európai Bizottság szándékozik meghozni ezen vezérelvek és iránymutatások alkalmazása érdekében az elkövetkezendő években.

3.3 Az EGSZB figyelemmel fogja kísérni ezen kötelezettségek végrehajtását és késznek mutatkozik hozzájárulni azok hatékonyságához.

4. Különös megjegyzések

4.1 Az első vezérelv – „a hatóságok polgárokhoz közeli működésének lehetővé tétele” – szerint az általános érdekű szolgáltatásokat a polgárokhoz olyan közel kell megszervezni és irányítani, amennyire csak lehet, a „szubszidiaritás elvét pedig szigorúan tiszteletben kell tartani”. A 30. oldal alján található jegyzet azonban a helyi szárazföldi közlekedés jogszabálytervezetére utal, amely „a tagállamokat közszolgáltatási koncessziós szerződések igénybevételére kötelezné”, azaz rendszeres pályázati felhívásokra. Nem beszélhetünk ott szubszidiaritásról, ahol nincs minden egyes hatóságnak választási szabadsága az illetékességébe tartozó általános érdekű szolgáltatások működtetési módjára vonatkozóan.

4.2 A harmadik vezérelv – „a kohézió és az egyetemes hozzáférés biztosítása” – kapcsán az Európai Bizottság hangsúlyozza, hogy „az egyetemes szolgáltatás kulcsfogalom, amelyet a Közösség a lényeges szolgáltatásokhoz való tényleges hozzáférés biztosítására fejlesztett ki”. Ez magában foglalja a következőket: „a követelmények kiigazítását teszi lehetővé a változó felhasználói és fogyasztói szükségletekkel és érdekekkel, valamint a gazdasági és technológiai környezet változásaival összhangban”. E gondolatmenet alapján, valamint az elektronikus kommunikáció területén a szélessávú felhasználás általánossá válását célul kitűző e-Európa terv ismeretében az EGSZB emlí-

ketet arra, hogy a Tizenötök Európájában jelenleg a lakosság 20 %-a ki van zárva az e szolgáltatásokhoz való hozzáférésből. Márpedig a szélessávú szolgáltatások olyan általános érdekű szolgáltatások, amelyek a távolságok csökkentése és az egészségügyi ellátáshoz, az oktatáshoz és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés megkönnyítése révén javítják az életkörülményeket, mind a földrajzilag elszigetelt, mind a leginkább nélkülözni kénytelen polgárok esetében. Ebből következik, hogy a távközlési egyetemes szolgáltatás megfizethetővé tétele, a nagysebességű hozzáférés biztosítása és a mobiltelefonos szolgáltatásra történő kiterjesztése nélkül az Európai Unió lemaradása az új információs és kommunikációs technológiák bevezetése és használata, valamint a tudásalapú társadalom terén tovább fog nőni, miközben a digitális megosztottság – különösen az új tagállamokban – erősödni fog.

4.3 A hatodik vezérelv – „a szolgáltatások működésének nyomon követése és értékelése” – szintén összhangban van az EGSZB véleményével – csakúgy, mint számos más szereplőével – vagyis, hogy az általános érdekű szolgáltatások teljesítményértékelésének dinamikus fejlődése hozzájárul azok hatékonyságához, az egyenlő módon történő hozzáféréshez, a fogyasztók, a polgárok és a társadalom szükségleteinek változásához történő alkalmazkodáshoz, valamint a szabályok felülvizsgálatahoz. A Fehér Könyv jogosan emeli ki, hogy az értékelésnek „többdimenziósnak kell lennie és minden vonatkozó jogi, gazdasági, társadalmi és környezeti szempontra ki kell terjednie”. Az EGSZB szeretné, ha az értékelés a foglalkoztatás kérdését is vizsgálná. Az EGSZB felhívja a figyelmet rá, hogy az Európai Unió feladata a közös metodológia kidolgozása, a közös – különösen a minőségi – kritériumok meghatározása, valamint az, hogy lendületet adjon az objektív és független, a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartásával történő értékelésnek. Az EGSZB szerint a Fehér Könyvnek az ágazati politikák felülvizsgálatára vonatkozó javaslatait (lásd 2.5.6 pont) a korábbi intézkedések hatásait értékelő jelentéseknek kellene kiegészíteniük. Mivel minden érdekelt felet képvisel, az EGSZB újra felajánlja segítségét az értékelés irányításához. E tekintetben az EGSZB megvizsgálja az általános érdekű szolgáltatások területén egy állandó tanulmányozó csoport létrehozásának lehetőségét.

4.4 A hetedik vezérelv – „a szolgáltatások és a helyzetek sokféleségének tiszteletben tartása” – „azonban nem jelenti azt, hogy nem szükséges a közösségi megközelítés következetességét a különböző ágazatokon átnyúlóan biztosítani, vagy, hogy a több ágazatban alkalmazható közös elvek kialakítása nem lenne hasznos”. Az iránymutatásra vonatkozó javaslat szerint az Európai Bizottság az alkotmány szerződés hatályba lépésekor felül fogja vizsgálni az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozó kerettörvény megvalósíthatóságát és szükségességét, és 2005 vége előtt jelentést készít. A Fehér Könyv tehát nem veszi figyelembe az EGSZB és több más európai szereplő keretirányelvre vonatkozó kérését (lásd a „Zöld Könyv az általános érdekű szolgáltatásokról” szóló EGSZB-véleményt – HL C 80, 2004. 03. 30.). Sürgetőnek tűnik ugyanakkor az általános érdekű szolgáltatások egészének megszilárdítása, ide értve az általános érdekű szociális és egészségügyi szolgáltatásokat, figyelembe véve sajátos jellemzőit a versenyjog, a finanszírozás, a szubszidiaritás elvének végrehajtása, illetve az európai integrációban elfoglalt helye tekintetében.

⁽¹⁾ EGSZB-vélemény az általános érdekű szolgáltatásokról, HL C 2002.10.07., Zöld Könyv az általános érdekű szolgáltatásokról, HL C 2004.03.30.

4.5 A kilencedik vezérelv – „jogbiztonság nyújtása” – biztosítására az Európai Bizottság „folyamatos erőfeszítéseket fog tenni” az Európai Bíróság és az Elsőfokú Bíróság illetékességének sérelme nélkül. Ebből a vezérelvből két iránymutatásra született javaslat:

4.5.1 „A jogi keretek pontosítása és egyszerűsítése a közszolgáltatási kötelezettségek ellentételezéséről 2005. júliusig”, aminek az átláthatóság, a megkülönböztetés tilalma és az arányosság elvének tiszteletben tartása mellett garantálni kellene a hosszú távú finanszírozás biztonságát egyfelől a szolgáltatások folyamatosságához és tartós jellegéhez szükséges beruházások, másfelől a közszolgáltatási vagy egyetemes szolgáltatási kötelezettségek ellentételezése tekintetében; fel kellene ismerni, hogy ezen ellentételezések igen változatos formában jelentkezhetnek és alkalmazkodniuk kell a meghatározott célkitűzésekhez: közpénzből nyújtott támogatások, kizárólagos jogokkal rendelkező vagy nem rendelkező jövedelmező tevékenységek hasznából a költségek finanszírozását lehetővé tevő belső értékcorrekciók, üzemeltetők közötti kompenzációs alapok, adó- vagy más mentesség, állami és magánszektor közötti partnerségi kapcsolatok, támogatás a felhasználói szolgáltatásnyújtáshoz stb.

4.5.2 „Egyértelmű és átlátható keretrendszer biztosítása az általános érdekű szolgáltatást nyújtó vállalkozások kiválasztására”, a köz- és magánszféra partnerségekről szóló Zöld Könyvvel kapcsolatos nyilvános konzultáció alapján. Az EGSZB szerint ez magában foglalja annak elismerését, hogy az általános érdekű szolgáltatások lehetséges működtetési módjai szükségszerűen sokfélék és hogy minden egyes érintett hatóságnak választási szabadsága van. A szolgáltatás-ellátás lehet akár maga a hatóság közvetlen kezelésében (szolgáltatás vagy kezelés), akár magának a hatóságnak alárendelt állami vagy vegyes vállalat, mellyel szemben az érintett hatóság ellenőrzést alkalmaz, vagy szociális gazdasági és együttműködési non-profit egyesület, akár egy meghatározott időre megbízott vállalat (koncesszió előzetes versenyeztetéssel) kezelésében, mindemellett pedig a működtetési módok közötti váltás lehetőségéről sem szabad megfeledkezni.

Brüsszel, 2005. február 9.

5. Véggöveketzetések

5.1 Az általános érdekű szolgáltatásokról szóló Fehér Könyv előrelépést jelent az említett szolgáltatások uniós szinten történő figyelembevétele szempontjából. Jó alapot ad egy olyan európai politika kidolgozásához az általános érdekű szolgáltatások területén, amely képes az európai vállalkozásokat és minden egyes polgárt elérhető, megfizethető, hatékony és a technológiai fejlődés csúcán lévő közszolgáltatással ellátni.

5.2 Az általános érdekű szolgáltatásoknak nem csupán a versenyképesség szempontjából van központi szerepük, hanem kulcsfontosságúak a szociális és környezetvédelmi területen is. Kiegészítik a lisszaboni stratégia hármass célkitűzését (gazdasági, szociális és környezetvédelmi szempontok), amelynek – legfontosabb ütközőként – nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy Európából a világ legdinamikusabban versenyképes, tudásalapú társadalma váljon, amely képes a fenntartható gazdasági növekedésre, több és jobb munkahely megteremtésére és nagyobb társadalmi kohézióra. Az általános érdekű szolgáltatások, tekintettel sajátos jellemzőikre, túlmutatnak az egységes piacon és a polgárok, valamint előfeltételei a vállalkozások gazdasági és szociális jólétének.

5.3 El kellene tehát érni a piaci mechanizmusok és az általános érdekű feladatok harmonikus összehangolását azokon a területeken, ahol egy ilyen komplementaritás összeegyeztethető az általános érdekű szolgáltatások célkitűzéseivel és ahol a gazdasági fejlődés, munkahelyteremtés és az általános jólét elvének megfelelően többletértéket hozhat az európai polgárok életminőségének javítása érdekében.

5.4 „A polgárok elérhető, megfizethető és hatékony általános érdekű szolgáltatásokhoz való jogát meg kell őrizni és erősíteni, a Szerződés alapelveiben elismert szolidaritás és a gazdasági és társadalmi kohézió nevében. Amennyiben egy tagállam az általános érdekű szolgáltatások liberalizálása mellett dönt, tiszteletben kell tartania a fentebb említett kritériumokat. Ezért szükséges kidolgozni egy egyetemes elvi joganyagot a sokféle szolgáltatásra vonatkozóan – amelyek nyújtásának módozatai tagállamonként változóak –, a szubszidiaritás elvének teljes tiszteletben tartása mellett.”

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Anne-Marie SIGMUND